

NỮ NHÀ BÁO NGƯỜI CUBA MARTA ROJAS, LÀ MỘT TRONG NHỮNG NGƯỜI CUỐI CÙNG ĐƯỢC PHÒNG VẤN CHỦ TỊCH HỒ CHÍ MINH TRƯỚC KHI NGƯỜI QUA ĐỜI (NĂM 1969). CUỘC PHÒNG VẤN CỦA BÀ ĐƯỢC THỰC HIỆN VÀO THÁNG 7-1969 TẠI PHỦ CHỦ TỊCH. HƠN 40 NĂM SAU, ROJAS TRỞ LẠI HÀ NỘI, BÀ VẪN NHỚ NHƯ IN LỜI CHỦ TỊCH HỒ CHÍ MINH NÓI LÚC ĐÓ: “SỰ CHIU ĐỰNG CỦA NGƯỜI DÂN VIỆT NAM TRONG CUỘC KHÁNG CHIẾN CHỐNG MỸ CŨNG LÀ NỖI KHỔ TÂM CỦA NGƯỜI”.



## NHÀ BÁO QUỐC TẾ CUỐI CÙNG PHÒNG VẤN CHỦ TỊCH HỒ CHÍ MINH

NỮ NHÀ BÁO QUỐC TẾ CÓ MẶT TRONG VÙNG GIẢI PHÓNG MIỀN NAM VIỆT NAM

Mở đầu câu chuyện bà kể về những kỉ ức của mình từ khi bắt đầu đặt chân đến Việt Nam (năm 1965) cho đến những kỉ niệm không thể nào quên khi trực tiếp tham gia với vai trò phóng viên chiến trường trong địa đạo Tây Ninh. Khi đó, bà cùng với các nhà báo Madeleine Riffaud (của Pháp), Blaga Dimitrova (của Bulgaria), là một trong ba nhà báo nữ quốc tế đã có mặt trong vùng giải phóng miền Nam Việt Nam trong thời kì chiến tranh ác liệt, đã sống và có nhiều kỉ niệm với quân giải phóng.

Trong lần trở lại Việt Nam và thăm Cục Xuất bản (Bộ Thông tin và Truyền thông, bà kể: “Tôi sang Việt Nam lần đầu tiên năm 1965, lúc đó tôi được gặp đồng chí Phạm Văn Đồng. Khi gặp đồng chí, tôi đề xuất được phỏng vấn Bác Hồ, nhưng khi đó là thời điểm rất cam go của cuộc chiến tranh, nguy cơ Mỹ ném bom miền Bắc Việt Nam đã hiện hữu trước mắt. Vì vậy, Hồ Chủ tịch không có thời gian tiếp tôi, song Người chuyển lời qua đồng chí Phạm Văn Đồng rằng, nếu lần sau tôi trở lại Việt Nam thì nhất định Người sẽ gặp tôi trả lời phỏng vấn. Sau đó tôi vượt đường rừng sang Campuchia, rồi vào vùng địa đạo Tây Ninh, căn cứ địa của Trung ương Cục miền Nam. Tôi ở Tây Ninh 3 tháng, đồng hành cùng quân dân Việt Nam chiến đấu dưới mưa bom bão đạn và sự lung sục gât gao

của kẻ thù”.

Cùng với một phóng viên Cuba khác của báo “Ngày Nay”, sau này trở thành Đại sứ Cuba tại Việt Nam, Nữ nhà báo Rojas đã gắn bó với cuộc sống chiến đấu của du kích, của người dân Việt Nam đó là nguồn tư liệu vô cùng sống động cho nữ nhà báo trẻ đầy nhiệt huyết. Phóng viên chiến trường khi đó tác nghiệp gặp nhiều khó khăn, bà tâm sự: “Lúc đó chúng tôi chỉ có thể viết bài bằng giấy bút rồi gửi ra Hà Nội, sau đó các đồng nghiệp ở Hà Nội sẽ giúp chúng tôi gửi bài về Cuba. Tuy nhiên, ở vùng chiến dịch, thỉnh thoảng chúng tôi cũng có thể sử dụng hệ thống radio từ địa đạo ở Tây Ninh và các tỉnh khác truyền bài về Hà Nội. Trong thời gian 3 tháng ở Tây Ninh, tôi và đồng nghiệp của tờ báo “Ngày Nay” đã có hàng trăm bài viết về lãnh tụ Hồ Chí Minh, về Đại tướng Võ Nguyên Giáp, về bà Nguyễn Thị Bình, Nguyễn Thị Định... và về cuộc kháng chiến của nhân dân Việt Nam”.

Báo Granma (Cơ quan ngôn luận của Đảng Cộng sản Cuba) không chỉ xuất bản bằng tiếng Tây Ban Nha, mà còn xuất bản bằng tiếng Anh và tiếng Pháp được in ra ở nhiều nước khác nhau. Vì vậy, những bài báo của Marta Rojas đã góp phần giới thiệu hình ảnh và con người Việt Nam yêu chuộng hòa bình và tăng cường tình hữu nghị giữa Việt Nam và nhiều nước trên thế giới. Các bài báo đăng trên tờ Granma còn được sử dụng như tài

liệu tham khảo tại phiên tòa quốc tế xét xử tội ác chiến tranh tổ chức tại Đan Mạch.

“CHÀO BUỔI SÁNG, ĐỒNG CHÍ MARTA”

Bà nhớ lại: Đó là buổi sáng một ngày khoảng 11 hoặc 12/7/1969, tôi - nhà báo Hoàng Tùng và người phiên dịch bước vào Phủ Chủ tịch thì gặp một cụ già mặc bộ quần áo màu trắng tuôi cuời đi tôi và chào tôi bằng tiếng Tây Ban Nha “Chào buổi sáng, đồng chí Marta”. Tôi đã nghe nói nhiều về Bác Hồ nhưng không nghĩ Người lại giản dị, thân tình đến thế”.

Nhà báo Rojas vẫn nhớ như in cuộc phỏng vấn diễn ra ở dãy nhà sau tòa nhà chính trong Phủ Chủ tịch. Tôi không có thói quen dùng máy ghi âm khi phỏng vấn, lần này cũng vậy, mà cố gắng để cuộc nói chuyện thoải mái, tự nhiên nhất, các câu hỏi mở nhất. Trong đó, nhiều câu hỏi, tôi nghĩ vẫn mang tính thời sự đến bây giờ. Tôi đã hỏi đồng chí Hồ Chí Minh về tình hình thực tế ở Việt Nam từ góc độ chính trị, quân sự, li do gì mà quân đội Việt Nam có thể kiên cường chống lại chiến tranh xâm lược của Mỹ, lúc đó Mỹ đang có nửa triệu quân ở Việt Nam? Đồng chí Hồ Chí Minh trả lời và nhấn mạnh đến vai trò của nhân dân miền Nam và miền Bắc trong cuộc kháng chiến. Một điều khiến cho cuộc phỏng vấn rất hấp dẫn ở chỗ, đồng chí Hồ Chí Minh đã phỏng vấn ngược lại tôi - bà Marta Rojas kể lại một cách đầy thú vị. Cho dù lúc đó bà đã biết rằng, Hồ Chí Minh

đã từng là nhà báo lỗi lạc.

Bà kể lại: Khi đang trả lời phỏng vấn, Người bắt chợt hỏi tôi cảm nhận ở Việt Nam từ năm 1965, về thời gian tôi ở Tây Ninh, rất chi tiết về những gì tôi đã trải qua, rồi Người hỏi thăm Fidel và nói: "Tôi đã đọc nhiều bài phát biểu của Fidel và rất thích những bài phát biểu đó"... Nhà báo Rojas ngừng lời và nhấn mạnh: Cho đến nay, câu hỏi tuyệt vời nhất của Chủ tịch Hồ Chí Minh với tôi lúc đó là nhà báo nhìn nhận thế nào về những lá cờ của Việt Nam Dân chủ Cộng hòa ở miền Nam Việt Nam. Marta trả lời Bác: Miền Nam mua, nắng nhiều nhưng lá cờ của Việt Nam Dân chủ Cộng hòa lúc nào cũng như mới. Sau đó, Người lý giải về những điều nhà báo cảm nhận về những lá cờ ấy đã khiến tôi không thể nào quên: Đó là "vì mục tiêu đấu tranh của mọi tầng lớp nhân dân Việt Nam là bảo vệ cho lá cờ đỏ ở đúng vị trí mà nó

cần phải có! Đó là biểu tượng của Việt Nam! Chắc chắn chúng tôi sẽ chiến thắng Mỹ! Tất cả sự chịu đựng và nỗi đau của người dân miền Nam cũng là sự chịu đựng và nỗi đau của tôi!".

Bà Marta Rojas còn bày tỏ sự ngạc nhiên rằng ở chính thời điểm khó khăn nhất của Việt Nam, Hồ Chủ tịch vẫn có một niềm tin chiến thắng mãnh liệt vào cuộc cách mạng giải phóng dân tộc. Và sự thực là 6 năm sau đó, niềm tin của Người đã trở thành hiện thực.

#### KỈ NIỆM VỀ CHIẾC GẠT TÀN BẰNG ĐỒNG

Hôm bà Rojas đến phỏng vấn Hồ Chủ tịch không mang theo máy ảnh. Bà nhớ có một phóng viên ảnh của Báo Quân đội Nhân dân đã chụp hình cuộc phỏng vấn giữa tôi và đồng chí Hồ Chí Minh. Giờ đây, bà rất mong có lại được tấm ảnh chụp chung với Hồ Chủ

tịch. Nhưng ít nhất, bà đã có được món quà lưu niệm do chính Người trao tặng: "Đồng chí Hồ Chí Minh có tặng cho tôi một bức ảnh mà đến giờ tôi vẫn giữ, ảnh chân dung của đồng chí, mặt sau có ghi, thân tặng Marta". Đây là một món quà vô giá và đầy ý nghĩa mà Người dành cho tôi.

Trước khi gặp Người, thông qua các hình ảnh, bà biết rằng Người hút thuốc. Vì vậy khi sang Việt Nam, bà đã mang theo một chiếc gạt tàn bằng đồng để nếu có được gặp mặt phỏng vấn Người thì đó sẽ là món quà từ đất nước Cuba. Nữ nhà báo nhớ lại: "Lúc tôi đưa ra chiếc gạt tàn, đồng chí Hồ Chí Minh nói, bây giờ tôi không hút thuốc nữa rồi, nhưng cái gạt tàn vẫn rất hữu dụng cho tôi. Lúc đó trên bàn làm việc của đồng chí rất nhiều giấy tờ và Người đã dùng chiếc gạt tàn để đựng ghim giấy". Có một chi tiết thú vị khác, lúc đó, Hồ Chủ tịch tiết lộ với Marta Rojas rằng Người rất thích đọc sách, xem phim, nhất là phim của Charlie Chaplin. Rất lâu sau đó, Rojas có dịp phỏng vấn con gái vua hế và bà được biết rằng Hồ Chí Minh và Charlie Chaplin là những người bạn thân thiết.

Cuộc phỏng vấn Hồ Chủ tịch luôn khắc sâu trong trái tim nhà báo Marta Rojas. Bà không bao giờ hết khám phục về sự hiểu biết, sự quảng đại, bao dung của Hồ Chủ tịch trong cuộc phỏng vấn tại Hà Nội năm ấy. Nhà báo nhấn mạnh: Đồng chí Hồ Chí Minh là nhà lãnh đạo một quốc gia, nhưng tôi có cảm nhận về đồng chí gần gũi như một người bạn. Tôi cảm nhận được sự thông minh, hiểu biết rộng, sự dè dặt, lòng tự trọng của đồng chí. Mọi cử chỉ của đồng chí rất tự nhiên. Và như tôi đã nói, ngay trong thời điểm khó khăn nhất của Việt Nam, đồng chí Hồ Chí Minh luôn có niềm tin mãnh liệt rằng Việt Nam sẽ giành chiến thắng, niềm tin mãnh liệt vào sự nghiệp mà đồng chí đã hết lòng xây dựng ngay từ khi còn trẻ. Đặc biệt, câu nói rất đơn giản: "Không có gì quý hơn độc lập tự do" đã tóm gọn tinh thần của Người.

Bài báo phỏng vấn Người của Marta Rojas được đăng trên tờ Granma, nhiều độc giả Cuba đã viết thư về cho báo đề nghị cung cấp thêm thông tin về Hồ Chí Minh. Bài phỏng vấn ấy không chỉ đến với bạn đọc Cuba, mà còn cả ở một số nước Mỹ Latinh khác. Đảng Cộng sản Ý, Thụy Điển cũng đăng lại bài trên báo của họ, một số bang của Mỹ cũng đăng tải bài viết này.

NGÔ XUÂN LỘC

